

Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

BM-II.059.1.50.2025

Warszawa, /elektroniczny znacznik czasu/

Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

w odpowiedzi na interpelację nr 7696 Pani Posłanki Marceliny Zawiszy ws. działań podejmowanych w stosunku do mężczyzn w kryzysie bezdomności, proszę przyjąć informacje pozostające we właściwości Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

Na wstępie należy wyjaśnić, że ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2024, r. poz. 1283) nie wyodrębnia ze względu na płeć grup korzystających z pomocy społecznej lub ubiegających się o nią. Każda osoba znajdująca się w trudnej sytuacji życiowej może korzystać z przewidzianych w ustawie o pomocy społecznej świadczeń, na zasadach wynikających z przepisów ustawy i aktów wykonawczych. Zawarta w ustawie definicja osoby w kryzysie bezdomności nie różnicuje osób ze względu na płeć czy wiek. Art. 6 pkt 8 tego aktu stanowi, że za osobę bezdomną uważa się „niezamieszkujejącą w lokalu mieszkalnym w rozumieniu przepisów o ochronie praw lokatorów i mieszkaniowym zasobie gminy i niezameldowaną na pobyt stały, w rozumieniu przepisów o ewidencji ludności, a także osobę niezamieszkujejącą w lokalu mieszkalnym i zameldowaną na pobyt stały w lokalu, w którym nie ma możliwości zamieszkania”.

Zgodnie z przeprowadzonym na zlecenie Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej Ogólnopolskim Badaniem Liczby Osób Bezdomnych z lutego 2024 r., w Polsce zidentyfikowano 31 042 osoby, jako znajdujące się w kryzysie bezdomności. 80% z nich stanowili mężczyźni.

Wśród głównych przyczyn bezdomności osoby badane wskazały uzależnienie od alkoholu (19%), konflikt rodzinny (17%), eksmisję/wymeldowanie z mieszkania (11%), a także rozpad związku (8%), bezrobocie/utratę pracy (7%) i zły stan zdrowia/niepełnosprawność (7%). Zadłużenie jako główną przyczynę bezdomności podało 3 094 osób (81% z nich stanowili mężczyźni, 19% kobiety). 291 osób w kryzysie bezdomności wskazało alimenty jako główne źródło swojego dochodu. Kobiety stanowiły w tej grupie 79%, zaś mężczyźni 21%. 1 491 osób pytanych o główną przyczynę bezdomności wskazało przemoc domową, z czego 52% stanowili mężczyźni. Inną przemoc niż domowa jako przyczynę bezdomności wskazało 161 badanych, z których 63% stanowili mężczyźni.

W przeprowadzonym ostatnio Badaniu Liczby Osób Bezdomnych badano przyczyny bezdomności w odniesieniu do trzech rodzajów uzależnień: od alkoholu, od narkotyków i od hazardu. Jako wiodącą przyczynę wszystkich przypadków bezdomności badani wskazali uzależnienie od alkoholu (19% badanych, czyli 9 521 osób, z czego 89% stanowili mężczyźni). Na uzależnienie od narkotyków wskazało 2% badanych (966 osób, w tym 88% mężczyzn). Uzależnienie od hazardu wskazywało 0,5% badanych (242 osoby, z czego 94% stanowili mężczyźni).

Przepisy ustawy o pomocy społecznej zobowiązują gminę i powiat do wykonywania zadań z zakresu pomocy społecznej, co oznacza, że mimo obowiązku osób fizycznych i prawnych do

zaspokajania własnych potrzeb życiowych (art. 16 ust. 2 ustawy o pomocy społecznej), jednostki te nie mogą odmówić osobie potrzebującej jej udzielenia.

Do zadań własnych gminy, na podstawie art. 17 wspomnianego aktu, należy m.in. przyznawanie i wypłacanie zasiłków specjalnych celowych, prowadzenie domów pomocy społecznej oraz zapewnienie miejsc w tych placówkach i ośrodkach wsparcia o zasięgu gminnym, a także kierowanie do nich osób potrzebujących wsparcia.

Formy wsparcia osób w kryzysie bezdomności określa art. 48a ustawy o pomocy społecznej. Zgodnie z jego treścią udzielenie schronienia następuje przez przyznanie tymczasowego miejsca w noclegowni, schronisku dla osób bezdomnych, schronisku dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi oraz w ogrzewalni. Przywołany artykuł określa także definicje i warunki udzielania wsparcia w poszczególnych formach, tak aby umożliwić dostosowanie go do konkretnych potrzeb osoby potrzebującej wsparcia.

Schronisk dla osób w kryzysie bezdomności, schronisk dla osób w kryzysie bezdomności z usługami opiekuńczymi, noclegowni i ogrzewalni przeznaczonych wyłącznie dla mężczyzn, we wszystkich województwach jest w sumie 214 i mogą one łącznie pomieścić 7 634 osoby. 316 placówek tymczasowego schronienia, położonych na terenie wszystkich województw w kraju i przeznaczonych dla kobiet oraz mężczyzn, zapewnia z kolei 10 942 miejsca. Kierownictwo Ministerstwa zwróciło się z prośbą do jednostek samorządu terytorialnego o przekazanie danych związanych ze Sprawozdaniem z realizacji działań na rzecz osób bezdomnych w województwach w 2024 r.

Zgodnie z art. 23 ust. 1 pkt 7a ustawy o pomocy społecznej minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego, w określonym obszarze pomocy społecznej, wspiera finansowo programy kierowane do osób w kryzysie bezdomności (w tym do mężczyzn). Programy te realizowane są przez jednostki samorządu terytorialnego lub podmioty uprawnione, o których mowa w art. 25 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej.

Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej realizuje Program „Pokonać bezdomność. Program pomocy osobom bezdomnym”. Jego celem jest inspirowanie oraz wspieranie inicjatyw nakierowanych na przeciwdziałanie i rozwiązywanie problemu bezdomności, a także propagowanie wdrażania nowych metod pracy z osobami w kryzysie bezdomności oraz programów ich aktywizacji społecznej i zawodowej. Inicjatywa ma charakter uzupełniający wobec ustawowych obowiązków samorządów w zakresie przeciwdziałania bezdomności, wspiera też działalność podmiotów pozarządowych, funkcjonujących w obszarze pomocy społecznej. Na dofinansowanie działań prowadzonych w ramach programu w 2025 r. Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej przeznaczyła 10 500 000 zł. Są to środki wyłącznie krajowe.

Odnośnie wsparcia oferowanego rodzicom z dziećmi wyjaśniam, że w ramach systemu pomocy społecznej funkcjonują „domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży”, które prowadzone są w ramach zadań własnych samorządów powiatowych. Placówki te udzielają wsparcia matkom z małoletnimi dziećmi oraz kobietom w ciąży doznającym przemocy domowej lub znajdującym się w innej sytuacji kryzysowej. Art. 47 ust. 4 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2024 r., poz. 1283) wprost wskazuje, iż wsparcie świadczone w tych placówkach adresowane jest również do ojców z małoletnimi dziećmi oraz innych osób sprawujących nad dziećmi opiekę prawną. Ojcowie mogą uzyskać pomoc na takich samych zasadach oraz w tożsamych formach i zakresie, co inne osoby korzystające z usług placówek.

Funkcjonowanie domów dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży określa rozporządzenie Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 7 lutego 2024 r. w sprawie domów dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży (Dz. U. z 2024, poz. 169). Rozporządzenie ustala standard podstawowych usług świadczonych przez te placówki w zakresie interwencyjnym, terapeutyczno-wspomagającym oraz dotyczącym potrzeb bytowych. Udzielanie pomocy odbywa się w oparciu o indywidualny, uzgodniony z pensjonariuszem domu plan wsparcia, tak aby oferowana pomoc w jak największym stopniu odpowiadała jego konkretnym potrzebom.

W systemie wsparcia osób w kryzysie bezdomności, zwłaszcza pozostających w bezdomności ulicznej, niezwykle istotną rolę odgrywają punkty pomocy doraźnej. Wśród nich wyróżnić należy m.in.: jadłodajnie, jadłodzielnie, łaźnie, pralnie, punkty wydawania żywności, punkty wydawania odzieży, świetlice, punkty konsultacyjno-informacyjne oraz punkty pomocy medycznej.

Warto podkreślić, że schronisko dla osób bezdomnych zapewnia osobom doświadczającym bezdomności, które podpisały kontrakt socjalny, całodobowe, tymczasowe schronienie oraz usługi ukierunkowane na wzmacnianie ich aktywności społecznej, a także pomoc w wyjściu z bezdomności i uzyskaniu samodzielności życiowej. Osoba w kryzysie bezdomności może zostać objęta indywidualnym programem wychodzenia z bezdomności, uzyskując wsparcie w rozwiązywaniu problemów życiowych, w szczególności mieszkaniowych, oraz pomoc w uzyskaniu zatrudnienia. Program, który ma charakter indywidualny i jest uzgadniany przez pracownika socjalnego i osobę w kryzysie bezdomności, musi uwzględniać sytuację danej osoby oraz zapewnić jej szczególne wsparcie w wychodzeniu z bezdomności. Powinien on uwzględniać wszystkie środki pomocy, które znajdują się w dyspozycji Ośrodka Pomocy Społecznej, który program realizuje.

Jednocześnie informuję, że obecnie odbywają się konsultacje ws. rozporządzenia Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej zmieniającego rozporządzenie w sprawie minimalnych standardów noclegowni, schronisk dla osób bezdomnych, schronisk dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi i ogrzewalni. Projekt jest w trakcie uzgodnień międzyresortowych, opiniowania i konsultacji publicznych. Proponowane w dokumencie zmiany wychodzą naprzeciw wnioskowi sektora społecznego ws. możliwych modyfikacji w funkcjonowaniu placówek tymczasowego pobytu dla osób w kryzysie bezdomności.

Z wyrazami szacunku

z up. Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

Katarzyna Nowakowska

Podsekretarz Stanu

/-kwalifikowany podpis elektroniczny-/